

Lineaariset mallit, kevät 2010

Harjoitus 5, viikko 17

1. Jatkoa harjoituksen 4 tehtävälle 5. Estimoi parametrit μ_1 ja μ_2 ehdolla $\mu_1 = \mu_2$ ottamalla ehto $\mu_1 = \mu_2$ huomioon mallissa ja estimoimalla saadun mallin parametrit (eli käyttäen olennaisesti yhtälöön (2.9) perustuvaa vaihtoehtoista menettelyä).
2. Jatkoa harjoituksen 4 tehtävälle 4. Estimoi parametri $\beta = [\beta_1' \beta_2']'$ ehdolla $\beta_1 = \beta_2$ PNS-menetelmän avulla. Mikä on estimaattorin $\hat{\beta}_1$ jakauma?
3. Jatkoa harjoituksen 4 tehtävälle 5. Johda F -testi nollahypoteesille $\mu_1 = \mu_2$ ja osoita, että yhtäpitävä testi voidaan perustaa t_{n-2} -jakaumaa noudattavaan t -testisuureeseen ($n = n_1 + n_2$). (Vihje: Mallin matriisiesitys (ks. monisteen s. 5), F -testisuureen yleinen lauseke (ks. monisteen s. 18) ja tulos $F_{1,k} \sim t_k^2$).
4. Tarkastellaan yhden selittäjän lineaarista regressiomallia $Y_1, \dots, Y_n \perp\!\!\!\perp, Y_i \sim N(\beta_1 + \beta_2 x_i, \sigma^2)$. Johda F -testi nollahypoteesille $\beta_2 = 0$ ja osoita, että testisuure voidaan lausua (tavanomaisin merkinnöin) muodossa

$$F = \frac{\hat{\beta}_2^2 \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{S^2}.$$

(Vihje: Mallin matriisiesitys ja F -testisuureen yleinen lauseke (ks. monisteen s. 18). Testisuureen haetun lausekkeen johtamisessa tarvitsset myös 2×2 matriisin käänteismatriisin laskukaavaa.)

5. Jatkoa edelliselle ja harjoituksen 2 tehtävälle 3. (i) Osoita, että edellisen tehtävän mallissa

$$SSE = \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2 - \hat{\beta}_2^2 \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 = (1 - r_{xy}^2)(n - 1)s_y^2,$$

jossa r_{xy} on havainnoista (y_i, x_i) , $i = 1, \dots, n$, laskettu korrelaatiokerroin (ks. monisteen alaviite s. 11), $s_y^2 = (n - 1)^{-1} \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2$ ja residuaalineliosumma SSE on kuten monisteen s. 10. (ii) Osoita tämän avulla, että edellisen tehtävän F -testi on yhtäpitävä seuraavan t -testin kanssa

$$\sqrt{n - 2} r_{xy} / \sqrt{1 - r_{xy}^2} \sim t_{n-2}.$$

Minkä hypoteesin testiksi tämä voidaan myös tulkita? (Vihje: Monisteen s. 10 oleva yhtälö $SST = SSR + SSE$, jossa SSR:ää voidaan muokata harjoituksen 2 tehtävän 3 tuloksen avulla. Muista myös, että nyt $S^2 = SSE/(n - 2)$).